

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 613/2025-20

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcov Miroslava Duriša a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpených advokátom JUDr. Romanom Kobellom, Aleja slobody 1899, Dolný Kubín, proti rozsudku Krajského súdu v Žiline č. k. 8Co/45/2022-231 z 24. marca 2023 a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 9Cdo/166/2023 z 24. marca 2025 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 26. júna 2025 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 11 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) č. k. 8Co/45/2022-231 z 24. marca 2023 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 9Cdo/166/2023 z 24. marca 2025 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“). Navrhujú napadnutý rozsudok krajského súdu a napadnuté uznesenie najvyššieho súdu zrušiť a vec im vrátiť na ďalšie konanie. Okrem toho žiadajú priznať náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a pripojených príloh vyplýva, že bývalý Okresný súd Dolný Kubín (ďalej len „okresný súd“) v konaní o určenie vlastníckeho práva výrokom I rozsudku č. k. 6C/31/2020-119 zo 17. decembra 2021 zastavil konanie v časti o určenie, že sťažovateľom (žalovaným v 1. a 2. rade) ako bezpodielovým spoluvlastníkom konkrétne špecifikovaných

nehnutelností nachádzajúcich sa v katastrálnom území [REDAKOVANÉ] patrí právo zodpovedajúce vecnému bremenu povahy *in rem*, ktorého obsahom je právo prechodu pešo a prejazdu motorovým vozidlom vrátane nákladných motorových vozidiel zaťažujúce konkrétne špecifikované pozemky nachádzajúce sa v katastrálnom území [REDAKOVANÉ] v rozsahu vymedzenom geometrickým plánom. Výrokom II určil, že [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „žalobca v 1. rade“) je v podiele 1/2 z celku podielovým spoluvlastníkom konkrétne špecifikovaných pozemkov nachádzajúcich sa v katastrálnom území [REDAKOVANÉ] vytvorených geometrickým plánom. Výrokom III zamietol žalobu žalobcu v 1. rade vo zvyšnej časti (v rozsahu spoluvlastníckeho podielu 1/6 z celku). Výrokom III zamietol žalobu [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „žalobkyne v 2. a 3. rade“ alebo spolu so žalobcom v 1. rade „žalovaní“) v celom rozsahu. Výrokom V rozhodol, že v pomere medzi žalobcom v 1. rade a sťažovateľmi žiadna zo strán nemá právo na náhradu trov konania. Výrokom VI rozhodol, že v pomere medzi žalobkyňami v 2. a 3. rade a sťažovateľmi majú právo na náhradu trov konania sťažovatelia voči žalobkyniam v 2. a 3. rade v rozsahu 100 %. Výrokom VII rozhodol, že súčasť tohto rozsudku tvorí geometrický plán. Rozhodovanie okresného súdu sa týkalo prípadu, keď po približne 27 rokoch pokojného a nerušeného spolunažívania susedov došlo v rámci nového geometrického zamerania pozemkov v ich vlastníctve v roku 2019 (pre účely konania o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva vedeného okresným súdom pod sp. zn. 7C/1/2019) k zisteniu, že stav skutočného užívania pozemkov pod prístupovou cestou k rodinnému domu žalobcov (skolaudovanému v roku 1992) nie je stavom právnym, čo viedlo sťažovateľov k zahradeniu prístupovej cesty. Posúdiac vec podľa § 134 ods. 1 v spojení s § 130 ods. 1 Občianskeho zákonníka, okresný súd dospel k záveru, že žalobca v 1. rade a jeho manželka nadobudli k parcelám uvedeným vo výroku II tohto rozsudku vlastnícke právo v rámci ich bezpodielového spoluvlastníctva manželov, a to titulom vydržania najskôr ku dňu 24. mája 2003, pričom ich oprávnená držba nepretržite pokračovala naďalej. V prípade manželky žalobcu v 1. rade tomu tak bolo do roku 2013, keď táto zomrela, jej smrťou bezpodielové spoluvlastníctvo manželov zaniklo a žalobca v 1. rade sa stal podielovým spoluvlastníkom vydržaných pozemkov v rozsahu 1/2 z celku. Presvedčenie, že žalobcovi a jeho manželke tieto pozemky vlastnícky patria, u nich vyvolala darovacia a kúpna zmluva z 15. júna 1990, ktorou touto ako jediní z viacerých kupujúcich nadobudli vlastníctvo k pozemku, ktorý mal slúžiť ako spoločná prístupová cesta pre všetkých v zmluve vystupujúcich kupujúcich, v prospech ktorých bolo zriadené vecné bremeno práva prechodu peši a vozom (motorovým vozidlom) zaťažujúce parcelu parc. č. 37/5. S poukazom na to, že žalobcovia už v pôvodnej žalobe (v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 6C/3/2020) tvrdili, že až do času, keď im sťažovatelia začali obmedzovať prístup k nehnuteľnostiam, sa domnievali, že prístupová cesta sa nachádza na pozemkoch v ich vlastníctve (parc. č. 393/4 a parc. č. 394/2, pôvodne parc. č. 37/5), pričom svoju dobromyseľnosť opierali o presvedčenie, že vlastnia pozemky pod prístupovou cestou a toto im umožňuje aj právo prechodu a prejazdu, okresný súd uviedol, že žalobca v 1. rade a jeho manželka mohli byť objektívne presvedčení o ich vlastníctve k prístupovej ceste, domnievajúc sa, že ide o ich pozemok parc. č. 37/5, pričom v tomto svojom ospravedliteľnom skutkovom omyle vykonávali právo k pozemku jedinou možnou formou, ktorá pri dohode o spoločnej prístupovej ceste a súčasnom zriadení vecného bremena, t. j. prechodom peši a vozom (motorovým vozidlom) prichádzala do úvahy. S ohľadom na uvedené okresný súd uzavrel, že žalobca v 1. rade a jeho manželka nadobudli z titulu vydržania do svojho bezpodielového spoluvlastníctva vlastnícke právo k sporným pozemkom, a to najneskôr 24. mája 2003, pričom ich oprávnená držba nepretržite pokračovala

d'alej, resp. pokiaľ ide o manželku žalobcu v 1. rade, až do jej smrti, keď dedičstvo po nej nadobudli žalobcovia. V dôsledku smrti jedného z manželov bezpodielové spoluvlastníctvo zaniklo (§ 148 ods. 1 Občianskeho zákonníka) a žalobca v 1. rade sa uplynutím troch rokov od tohto zániku stal podielovým spoluvlastníkom vydržaných pozemkov v rozsahu 1/2 z celku (§ 149 ods. 4 Občianskeho zákonníka), ktoré žalobcovi v 1. rade v čase rozhodovania súdu prislúchalo. Keďže žalobca v 1. rade (nad rámec prislúchajúceho podielu 1/2) a žalobkyne v 2. a 3. rade, čo sa týka celého žiadaného spoluvlastníckeho práva, odvodzovali svoje spoluvlastnícke práva/podiely len od právneho nástupníctva po poručiťke (manželke a matke), okresný súd žalobu žalobcu v 1. rade v tomto rozsahu a žalobu žalobkyň v 2. a 3. rade v celom rozsahu zamietol.

3. Proti výrokom II, V a VII rozsudku okresného súdu sťažovatelia podali odvolanie podľa § 365 ods. 1 písm. e), f) a h) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) tvrdiac, že je nepresvedčivý, arbitrárny, nezákonný a nespravodlivý z dôvodu, že okresný súd nevykonal navrhnutý dôkaz potrebný na zistenie rozhodujúcich skutočností (miestnu obhliadku), že dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam a že jeho rozhodnutie v otázke dobromyseľnosti držby žalobcu v 1. rade a jeho manželky vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.

4. Krajský súd výrokom I rozsudku č. k. 8Co/45/2022-231 z 24. marca 2023 rozsudok okresného súdu vo výrokoch II, V a VII potvrdil ako vecne správny podľa § 387 ods. 1 a 2 CSP. Výrokom II rozhodol, že vo výrokoch I, III, IV a VI zostáva rozsudok okresného súdu nedotknutý. Výrokom III rozhodol, že žalobca má voči sťažovateľom nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %. Reagujúc na odvolacie námietky sťažovateľov, poukázal na to, že návrhom sťažovateľov na vykonanie miestnej obhliadky sa okresný súd zaoberal, pričom nevykonanie tohto dôkazu odôvodnil jeho nadbytočnosťou. Za rozhodujúce pritom považoval to, že žalobca v 1. rade a jeho manželka neboli osobne prítomní pri vytyčovaní hraníc novovytvorených pozemkov, takže na rozdiel od sťažovateľa nemohli mať vedomosť o tom, kde boli rúčky slúžiace na tento účel od roku 1990 osadené. Okresný súd navyše zistil, že sťažovateľ po podaní žaloby vo veci vedenej okresným súdom pod sp. zn. 6C/3/2020 (február 2020) zmenil miesto samé, preto by v prípade opakovanej obhliadky nebolo možné jednoznačne ustáliť, či ide o stav z roku 1990 alebo či tento bol zmenený/vytvorený až neskoršou činnosťou sťažovateľa, ktorý pozdĺž hranice sporných pozemkov vyrúbал stromy a ich korene odstránil zo zeme. Osvojac si závery okresného súdu, krajský súd nepovažoval za dôvodnú námietku sťažovateľov týkajúcu sa nesprávnych skutkových zistení okresného súdu. Pokiaľ išlo o námietku nesprávneho právneho posúdenia veci, krajský súd sa stotožnil s právnym názorom okresného súdu v otázke dobromyseľnosti držby žalobcu v 1. rade a jeho manželky vychádzajúcim z konkrétnych okolností posudzovaného prípadu.

5. Opakujúc odvolacie námietky, sťažovatelia napadli I. a III. výrok rozsudku krajského súdu dovolaním, ktorého prípustnosť odôvodňovali existenciou vady zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP, ako aj odklonom krajského súdu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP v otázke podmienok vydržania vlastníckeho práva žalobcu v 1. rade k sporným nehnuteľnostiam, konkrétne namietajúc skutkový záver o tom, že žalobca v 1. rade a jeho manželka boli dobromyseľnými držiteľmi sporných pozemkov.

6. Najvyšší súd s poukazom na právnu úpravu dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku napadnutým rozsudkom (ktorý nadobudol právoplatnosť a vykonateľnosť 25. apríla 2025)

dovolanie sťažovateľov v časti, v ktorej namietali vadu zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP, odmietol ako neprípustné podľa § 447 písm. c) CSP. Preskúmaním rozsudku krajského súdu dospel k záveru, že obsahuje dostatočnú argumentáciu k relevantným odvolacím námietkam a nie je ho možné považovať za nedostatočne odôvodnené, arbitrárne, resp. svojvoľné. Pripomenul, že na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú povolané súdy prvej a druhej inštancie ako skutkové súdy, a nie dovolací súd, ktorého prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania. V posudzovanom prípade okresný súd nevykonanie sťažovateľmi navrhovaného dôkazu vo svojom rozhodnutí riadne odôvodnil a s jeho záverom o nadbytočnosti navrhovaného dôkazu sa stotožnil aj krajský súd. Nazerajúc na rozhodnutia súdov nižšej inštancie ako na jeden organický celok, mal najvyšší súd za dostatočne zrejmé, že navrhovaná miestna obhliadka v okolnostiach danej veci nemohla byť relevantná z hľadiska zistenia skutkového stavu veci, nemala potenciál vplyvu na posúdenie skutkového stavu, ktorý by nebolo možné bezpečne ustáliť z ostatných vykonaných dôkazov. Okresný súd navyše konal prostredníctvom tej istej sudkyne ako vo veci vedenej pod sp. zn. 6C/3/2020, v ktorej mal možnosť priamym pozorovaním zistiť okolnosti na mieste samom na účel zamerania asphaltovej cesty v konaní o zriadenie vecného bremena (body 5 až 39 napadnutého rozsudku). Najvyšší súd ďalej uviedol, že otázka, či v konkrétnom prípade bola dobromyseľnosť preukázaná alebo nepreukázaná, nie je otázkou interpretácie práva, ale otázkou dostatku či, naopak, nedostatku skutkových zistení pre jeden alebo druhý možný záver, a teda primárne vecou dokazovania (vyhodnotenia skutkových zistení potrebných pre formulovanie následného právneho záveru, či došlo k vydržaniu). Aj v danom prípade vyhodnotenie existencie či neexistencie dobromyseľnosti žalobcu v I. rade a jeho manželky záviselo od posúdenia jedinečných skutkových okolností posudzovanej veci, čo činilo sťažovateľmi nastolenú otázku nespôsobilou na zovšeobecnenie, ktoré sleduje jeden z účelov § 421 ods. 1 CSP.

6.1. V časti, v ktorej sťažovatelia namietali nesprávne právne posúdenie veci podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP v kontexte nastolenej právnej otázky, najvyšší súd dovolanie odmietol podľa § 447 písm. f) CSP z dôvodu, že dovolací dôvod nie je vymedzený spôsobom uvedeným v § 431 až § 435 CSP. Uviedol, že právne posúdenie predmetu sporu spočívalo v riešení otázky splnenia podmienok nadobudnutia vlastníckeho práva vydržaním (§ 134 Občianskeho zákonníka), pričom súdy nižšej inštancie pri riešení tejto otázky vychádzali z ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Nie je preto možné konštatovať, že by zo strany odvolacieho súdu došlo k odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu – berúc do úvahy aj tie rozhodnutia, ktoré dovolatelia výslovne neoznačili. Za odklon nemožno považovať to, že odvolací súd ustálil skutkovú otázku dobromyseľnosti inak, než tvrdili dovolatelia.

II.

Argumentácia sťažovateľov

7. Sťažovatelia s poukazom na to, že, čo sa týka sporných pozemkov, sa nikdy nesprávali ako nedbalí, resp. nečinní vlastníci, v ústavnej sťažnosti [čl. 127 ústavy a § 122 a nasl. zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)] podrobne opisujú priebeh konania o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam pred všeobecnými súdmi, pričom tvrdia, že podstatným pre spravodlivé rozhodnutie v tejto veci bolo posúdenie právnej otázky

dobromyseľnosti držby. Podľa ich názoru všeobecne súdy ústavne neakceptovateľným spôsobom posúdili prechod a prejazd žalobcu v 1. rade a jeho manželky po časti pozemku vo vlastníctve sťažovateľov ako dobromyseľnú držbu na základe ospravedliteľného skutkového omylu žalobcu v 1. rade a jeho (nebohej) manželky s následkom vydržania spoluvlastníckeho podielu 1/2 sporných pozemkov zo strany žalobcu v 1. rade, čím porušili základné právo sťažovateľov na súdnu ochranu, ako aj ich základné právo na ochranu majetku.

8. Čo sa týka posúdenia prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, sťažovatelia zastávajú názor, že toto posúdenie najvyššieho súdu je zaťažené nedostatkom riadneho a náležitého odôvodnenia. Vychádzajúc z nálezu ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 484/2015 zo 14. novembra 2018 (ZNaU 48/2018), tvrdia, že v posudzovanej veci spornou právnou otázkou bola otázka, či bolo možné držbu žalobcu v 1. rade a jeho manželky považovať za dobromyseľnú. Najvyšší súd sa však vôbec nezaoberal troma právnymi otázkami, ktoré v dovolaní naformulovali, a to či „*Môže byť oprávneným držiteľom pozemku ten, kto užíva pozemok na prechod k svojej nehnuteľnosti a pritom nevníma rozdiel, či mu prechod po pozemku umožňuje vlastnícke právo k tomuto pozemku alebo právo k tomuto pozemku ako cudzej veci (právo prechodu z vecného bremena)?*“, „*Môže sa držiteľ pri normálnej opatrnosti dostať do ospravedliteľného omylu ohľadom hraníc nadobúdaného pozemku, ak sú lomové body hraníc pozemku v čase jeho nadobudnutia geodeticky vyznačené v teréne železnými rúrkami, ktoré vyznačenie je tiež graficky znázornené v geometrickom pláne pripojenom k nadobúdacej zmluve?*“ a „*Môže k pozemku, na ktorom evidovaní vlastníci v plnom rozsahu realizujú svoje vlastnícke právo vzniknúť oprávnená držba inej osoby?*“.

9. Sťažovatelia poukazujú na to, že v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 6C/73/2020 žalobcovia navrhli zmenu žaloby, ktorou sa domáhajú určenia, že spoluvlastnícky podiel 1/2 evidovaný v katastri nehnuteľností v prospech sťažovateľov patrí do dedičstva po (nebohej) manželke žalobcu v 1. rade.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

10. Podstatou ústavnej sťažnosti je námietka porušenia základného práva sťažovateľov vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 11 ods. 1 listiny, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom krajského súdu č. k. 8Co/45/2022-231 z 24. marca 2023 (bod 4) a uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 9Cdo/166/2023 z 24. marca 2025 (body 6 a 6.1.) vydaným v konaní o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, s ktorými sťažovatelia nesúhlasia a považujú ich za nezákonné, zjavne neodôvodnené a arbitrárne (body 7 a 8).

III.1. K namietanému porušeniu práv sťažovateľov napadnutým rozsudkom krajského súdu:

11. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne, t. j. na princípe subsidiarity. Zmysel a účel subsidiárneho postavenia ústavného súdu pri ochrane základných práv a slobôd spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou

všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Právomoc ústavného súdu predstavuje v tomto kontexte *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ku ktorého uplatneniu dôjde až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popretie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu, ktorého právne dôsledky sú premietnuté do § 56 ods. 2 a § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde (IV. ÚS 170/2022, III. ÚS 678/2021, I. ÚS 695/2022).

12. Konaním a rozhodovaním všeobecných súdov je teda ústavný súd oprávnený zaoberať sa len vtedy, ak sa ústavnou sťažnosťou namieta porušenie takých základných práv alebo slobôd, ktorým nebola z ich strany poskytnutá účinná ochrana. Účinnú ochranu základných práv a slobôd (okrem iného) predstavuje opravný prostriedok, ktorý má fyzická osoba alebo právnická osoba k dispozícii vo vzťahu k tomu základnému právu alebo slobode, ktorých porušenie namieta a ktorý jej umožňuje odstrániť ten stav, v ktorom vidí porušenie svojho základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 36/96).

13. Postup krajského súdu v odvolacom konaní bol zavŕšený vydaním napadnutého rozsudku, proti ktorému sťažovatelia podali mimoriadny opravný prostriedok – dovolanie, o ktorom rozhodol najvyšší súd ako súd funkčne príslušný. Aj keď najvyšší súd dovolanie odmietol, náležite preskúmal existenciu dovolacích dôvodov formulovaných sťažovateľmi, nimi vznesenými námietkami sa vecne zaoberal a podal k nim aj patričné vysvetlenie.

14. Právomoc najvyššieho súdu na preskúmanie rozsudku krajského súdu v tejto časti vylučuje právomoc ústavného súdu na prerokovanie ústavnej sťažnosti, preto bolo potrebné ústavnú sťažnosť sťažovateľov v tejto časti odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

III.2. K namietanému porušeniu práv sťažovateľov napadnutým uznesením najvyššieho súdu:

15. Ústavný súd stabilne judikuje, že otázka posúdenia, či sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, t. j. najvyššieho súdu, nie do právomoci ústavného súdu. Otázku posúdenia prípustnosti dovolania vníma primárne ako otázku interpretácie (obyčajného) zákona, pričom v tomto smere sa najvyššiemu súdu ponecháva značná autonómia s tým, že vyriešenie tejto otázky samo osebe nemôže viesť k záveru o porušení práva sťažovateľa, samozrejme, za predpokladu, že ide o riešenie ústavne udržateľné (napr. II. ÚS 324/2010, II. ÚS 410/2016). O svojvôli (arbitrárnosti) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom možno uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (III. ÚS 264/05, ZNaU 100/2005).

16. Zákonným limitom na posudzovanie obsahu podaného dovolania je § 440 CSP, podľa ktorého dovolací súd je viazaný dovolacími dôvodmi. Tento postup súvisí s dôsledným zachovávaním dispozičného princípu a princípu právnej istoty, ako aj procesnej zodpovednosti strán za ochranu ich práv. Odstraňovanie nedostatkov rozhodnutia a konania jemu predchádzajúceho prostredníctvom opravných prostriedkov je v dispozícii strán konania (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M. a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. 2. vydanie. Praha : C. H. Beck. 2022. s. 1616 – 1620.).

17. Viazanosť dovolacími dôvodmi znamená, že dovolací súd môže skúmať dovolacie dôvody len v rozsahu, v akom boli vymedzené, je teda viazaný tým, čo dovolateľ považuje za nesprávne (II. ÚS 277/2021). Ústavný súd pri preskúmvaní rozhodnutí dovolacieho súdu z pohľadu posudzovania obsahu dovolania vyslovil, že úlohou najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho je pokúsiť sa autenticky porozumieť dovolateľovi – jeho textu ako celku (I. ÚS 336/2019, I. ÚS 115/2020, IV. ÚS 15/2021, IV. ÚS 253/2024), ale na druhej strane nemožno dotvárať vec na úkor procesnej protistrany (III. ÚS 278/2022). Ide o dialóg, ale nie o právnu pomoc (III. ÚS 580/2021, III. ÚS 198/2022). Nie je úlohou najvyššieho súdu „hádať“, čo povedal dovolateľ, ale ani vyžadovať akúsi dokonalú formuláciu dovolacej otázky. Proti nadmernému formalizmu pri posudzovaní procesných úkonov účastníkov civilného konania sa ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti vymedzuje (II. ÚS 135/04, III. ÚS 564/2021). V tejto myšlienkovvej línii konštatuje, že procesný predpis (Civilný sporový poriadok) nevyžaduje, aby dovolací dôvod bol označený aj konkrétnym číslom paragrafu (§ 420, resp. § 421). Naopak, z § 431 ods. 2 a § 432 ods. 2 CSP vyplýva spôsob, akým je potrebné konkrétny dovolací dôvod vymedziť.

18. Vychádzajúc z uvedeného, osobitne z dôvodov ústavnej sťažnosti, ktorými je viazaný (§ 45 zákona o ústavnom súde), ústavný súd zameral svoju pozornosť na to, či najvyšší súd pri rozhodovaní o dovolaní sťažovateľov ústavne akceptovateľným spôsobom vysvetlil dôvody, pre ktoré ho odmietol ako neprípustné, a teda či účinky jeho dovolacej právomoci boli zlučiteľné s právom sťažovateľov ako strany sporu na prístup k súdu a súčasne či zo strany najvyššieho súdu došlo k splneniu požiadaviek kladených na náležité odôvodnenie súdneho rozhodnutia, a to so zreteľom na uvedené východiská a možnosti ústavného prieskumu napadnutého uznesenia. Mal pri tom na zreteli, že prax všeobecných súdov vo vzťahu k právnym otázkam vydržania, dobromyseľnosti a držby sa v priebehu rokov menila, preto obdobie, v ktorom bol konkrétny žalobný návrh podaný, mohlo mať vplyv aj na výsledok v obdobných veciach.

19. Vedomý si tejto nejednotnej súdno-aplikačnej praxe veľký senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky rozsudkom sp. zn. 1VCdo/1/2024 z 13. mája 2024 (publikovaným v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky 2/2024 pod č. 15) judikoval, že *„Právny titul je len jedným z dôkazov preukazujúcich dobromyseľnosť držiteľa a oprávnenosť držby, preto jeho nedostatok pre účely vydržania sám o sebe nemôže zapríčiniť neoprávnenosť držby. Rozhodujúcim vždy bude, či držiteľ konal poctivo, teda napr. či za držanú vec zaplatil dohodnutú sumu, prípadne poskytol iné dohodnuté plnenie alebo preukázateľne išlo o dar ako bezodplatné plnenie.“* Najvyšší súd taktiež uviedol, že *„Pri vydržaní nejde o to, či je držiteľ dobromyseľný s ohľadom na právny poriadok ako taký, ale či ho môžeme považovať za nedobromyseľného vo vzťahu k vlastníkovi, ktorý má stratiť svoje vlastníctvo, teda či na jeho správaní k vlastníkovi je niečo odsúdeniahodného, čo spôsobuje, že spoločnosť nechce poskytnúť ochranu jeho dlhodobej a vlastníkom nerušenej držbe. Súd sa v rámci skúmania otázky dobromyseľnosti zameriava na skúmanie poctivosti konania držiteľa z objektívneho hľadiska a nie na skúmanie (ne)existencie právneho titulu. Ako je už uvedené vyššie, je to dané tým, že na vznik držby nie je nevyhnutná existencia právneho dôvodu jej uchopenia a právny dôvod jej uchopenia je/môže byť len jedným z dôkazných prostriedkov, osvedčujúcich oprávnenosť držby. Pokiaľ platnosť právneho dôvodu uchopenia držby nie je rozhodujúcim kritériom pre skúmanie dobromyseľnosti držiteľa o oprávnenosti jeho držby, potom ani právny omyl nie je - z hľadiska platnosti a existencie právneho dôvodu uchopenia držby - rozhodujúci bez ohľadu na to,*

či je ospravedlniteľný alebo neospravedlniteľný. Neexistencia alebo neplatnosť právneho titulu teda sama o sebe nevylučuje poctivosť konania konajúceho a jeho dobromyseľnosť v tom, že mu vec alebo právo patrí, a teda že vzhľadom na jeho presvedčenie objektívne vzaté koná v dobrej viere t. j. v ospravedlniteľnom omyle o poctivosti nadobudnutia držby. Na základe uvedeného je možné aj naďalej zotrvať na názore, že na rozdiel od preukazovania vlastníctva nebude treba, aby nadobúdateľ preukazoval platný právny dôvod nadobudnutia – riadny prechod vlastníctva, ale len okolnosti svedčiace o poctivosti nadobudnutia, v tom je základný rozdiel medzi ochranou vlastníctva a ochranou držby (R 45/1986). Poctivosť konajúceho účastníka občianskoprávneho vzťahu má pri skúmaní dobromyseľnosti držiteľa nepochybne zásadnejší význam, ako (ne)existencia právneho titulu, ktorý právny predpoklad vydržania zákon de lege lata nestanovuje.“

20. Po preskúmaní odôvodnenia napadnutého uznesenia v kontexte obsahu dovolania podaného sťažovateľmi ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd pri svojom rozhodovaní o dovolaní podľa § 420 písm. f) CSP správne vychádzal z toho, že rozsudok okresného súdu a rozsudok krajského súdu nemožno posudzovať izolovane, ale spoločne, teda že tvoria jeden celok. Podľa názoru ústavného súdu najvyšší súd primeraným spôsobom aplikoval na vec vzťahujúce sa procesné normy týkajúce sa dovolania a svoje rozhodnutie o jeho odmietnutí v tejto časti pre neprípustnosť podľa § 447 písm. c) CSP náležite odôvodnil, pričom jasne uviedol, že rozsudok krajského súdu obsahuje dostatočnú argumentáciu k relevantným odvolacím námietkam a nie je ho možné považovať za nedostatočne odôvodnený, arbitrárny, resp. svojvoľný vo vzťahu k ich záveru, že žalobca v 1. rade a jeho manželka nadobudli titulom vydržania do svojho bezpodielového spoluvlastníctva vlastnícke právo k sporným pozemkom, a to najneskôr 24. mája 2003, pričom ich oprávnená držba nepretržite pokračovala ďalej, resp. pokiaľ ide o manželku žalobcu v 1. rade až do jej smrti, keď dedičstvo po nej nadobudli žalobcovia. Uvedený záver nebola spôsobilá zvrátiť ani námietka sťažovateľov o nevykonaní nimi navrhnutého dôkazu potrebného na zistenie rozhodujúcich skutočností (miestnej obhliadky), ktorý všeobecné súdy vzhľadom na okolnosti posudzovaného prípadu považovali za nadbytočný.

21. Pokiaľ sťažovatelia na podporu svojich argumentov poukazovali na nález ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 484/2015 zo 14. novembra 2018, tento ním v otázke vydržania na základe ústnej zmluvy judikoval (ZNaU 48/2018), že „Pri poskytovaní súdnej ochrany v súvislosti s nadobúdaním vlastníckeho práva vydržaním treba za podstatu a zmysel základného práva na ochranu vlastníctva podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 11 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd považovať taký výklad § 134 Občianskeho zákonníka, ktorý podporuje zákonnú intenciu viesť do súladu dlhodobý faktický stav nepretržitej držby oprávneným držiteľom (ktorý je po stanovenú dobu objektívne presvedčený o svojom domnelom vlastníckom práve) so stavom vlastníckym. *A contrario*, výklad, ktorý túto možnosť vylučuje, resp. ju obmedzuje podstatným spôsobom, nemôže byť považovaný za ústavne konformný. Pri ústavne konformnom výklade dobromyseľnosti držby treba skúmať, či držiteľ objektívne mohol byť presvedčený o tom, že držanú vec poctivým spôsobom nadobudol. Nemôže byť teda rozhodujúce, že pritom nesplnil zákonné podmienky. Za poctivý spôsob nadobudnutia veci treba považovať také nadobudnutie, ktoré je v súlade s dobrými mravmi. Spravidla je preto rozhodujúce, že držiteľ za držanú vec zaplatil dohodnutú sumu, prípadne poskytol iné dohodnuté

plnenie, alebo preukázateľne išlo o dar ako bezodplatné plnenie.“. K tomu sa už explicitne vyjadril najvyšší súd v uznesení sp. zn. 3 Cdo 17/2016 z 24. apríla 2017, keď uviedol, že „Posúdenie toho, či držiteľ je so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný, že mu vec patrí, nemôže vychádzať len z posúdenia subjektívnych predstáv držiteľa. II. Z hľadiska dobromyseľnosti držby ako podmienky nadobudnutia vlastníctva veci vydržaním je právne relevantnou len tá skutočnosť, ktorá má objektívne znaky titulu [prípadne aj len domnelého (putatívneho)] nadobudnutia vlastníctva. Domnelým (putatívnym) titulom nadobudnutia vlastníctva je určitá skutočnosť, ktorá má navonok znaky riadneho nadobúdacieho titulu (v súlade so zákonom zakladajúceho vznik vlastníctva), chýba pri nej ale niektorá stránka (vlastnosť, znak), ktorú pre nadobudnutie vlastníctva vyžaduje objektívne právo. Takýmto domnelým titulom môže byť v praxi napríklad (a) dedičské rozhodnutie o nadobudnutí veci, ktorá však v čase smrti poručiteľa objektívne nepatrila do jeho majetku, (b) neprávoplatné rozhodnutie súdu určujúce vlastníctvo veci, (c) kúpna alebo darovacia zmluva, ktorá je z niektorého dôvodu neplatná.“ .

22. V tomto kontexte za ústavne konformný a udržateľný ústavný súd považuje aj záver najvyššieho súdu o odmietnutí dovolania sťažovateľov podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP vo vzťahu k nimi nastolenej právnej otázke (resp. trom právnym otázkam uvedeným v bode 8 tohto uznesenia) podľa § 447 písm. f) CSP z dôvodu, že dovolací dôvod nie je vymedzený spôsobom uvedeným v § 431 až § 435 CSP. Najvyšší súd jasne uviedol, že právne posúdenie predmetu sporu spočívalo v riešení otázky splnenia podmienok nadobudnutia vlastníckeho práva vydržaním (§ 134 Občianskeho zákonníka), pričom súdy nižšej inštancie pri riešení tejto otázky vychádzali z ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Nie je preto možné konštatovať, že by zo strany odvolacieho súdu došlo k odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu – berúc do úvahy aj tie rozhodnutia, ktoré dovolatelia výslovne neoznačili. Za odklon nemožno považovať to, že odvolací súd ustálil skutkovú otázku dobromyseľnosti inak, než tvrdili dovolatelia.

23. Súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy nie je povinnosť súdu akceptovať dôvody prípustnosti mimoriadneho opravného prostriedku uvádzané sťažovateľom, v dôsledku čoho ich „nerešpektovanie“ súdom ani nemožno bez ďalšieho považovať za porušenie označeného práva. V inom prípade by totiž najvyšší súd stratil možnosť posúdiť, či zákonné dôvody prípustnosti alebo neprípustnosti podaného dovolania vôbec boli naplnené (I. ÚS 145/2010).

24. Základné právo na súdnu ochranu nemožno stotožňovať (ani) s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníkov konania (strán sporu) vrátane ich dôvodov a námietok. Procesný postoj účastníka konania (strany sporu) zásadne nemôže bez ďalšieho implikovať povinnosť všeobecného súdu akceptovať jeho návrhy, procesné úkony a obsah opravných prostriedkov a rozhodovať podľa nich. Všeobecný súd je však povinný na tieto procesné úkony primeraným, zrozumiteľným a ústavne akceptovateľným spôsobom reagovať v súlade s platným procesným poriadkom, a to aj pri rešpektovaní druhu civilného procesu, v ktorom účastník konania (strana sporu) uplatňuje svoje nároky alebo sa bráni proti ich uplatneniu, prípadne štádia civilného procesu (m. m. IV. ÚS 329/04, II. ÚS 106/05, III. ÚS 32/07, III. ÚS 302/09, III. ÚS 75/2010).

25. Keďže ústavný súd v prejednáwanej veci nevzhliadol žiadny protiústavný exces ani zásah do základného práva sťažovateľov vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 11 ods. 1 listiny, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva

na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktoré by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie reálne zakladali dôvod na vyslovenie ich porušenia, ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

26. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľov uvedenými v petite nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. októbra 2025

Jana Baricová
predsedníčka senátu